

2. Samarbejde på rum-området (A 208).

Siden den første kunstige drabant (satellit) „Sputnik“ opsendtes i 1957, er der sket en rig organisatorisk udvikling på rumområdet.

ESRO (European Space Research Organization) arbejder med den videnskabelige udforskning af rummet og udviklingen af fredelig rumteknologi. Danmark og Sverige deltager begge og samarbejder nøje. Affyringsstationer er oprettet på Andøya i Norge og ved Kiruna i Sverige.

ELDO (European Launcher Development Organization) samarbejder om eventuel opsendelse af store raketter. Intet nordisk land deltager.

CETS (Conférence Européenne des Télécommunications par Satellites) organiserer den praktiske anvendelse af satellitter til meddelelsesformål: telefon, telegraf, telex, dataoverføring.

ESC (European Space Conference) er en sammenslutning på regeringsplan med det formål at samordne den europæiske rumvirksomhed.

I 1964 oprettedes International Consortium for Tele-Satellites (Intelsat) med den opgave at tilvejebringe et jordomspændende net af kommunikationssatellitter. Danmark, Norge og Sverige er alle investerende medlemmer. Ved at sammenslå deres andele opnår de en mellem dem roterende fælles bestyrelsesplads i ICSC (Interim Communications Satellite Committee), hvis eksekutive organ er COMSAT (Communications Satellite Corporation). Organisationen opsendte 1965 den første synkrone (stationære) satellit, Intelsat I („Early Bird“).

FN beskæftiger sig også med rumproblemer, men især med at skabe en juridisk ramme for den kommende udvikling. Således blev der 1966 indgået en overenskomst om de principper, som bør være vejledende ved udforskning af det ydre rum, månen og andre himmellegemer, og i 1967 en overenskomst om bistand til astronauter. I FN's rumkomité rejste Sverige i 1967 spørgsmålet om de eventuelle konsekvenser — tekniske, politiske, juridiske, organisatoriske, sociologiske — af satellitter, som kan sende TV-programmer til direkte modtagelse uden at de som nu må passere jordstationer.

Også på rent nordisk grundlag er samar-

bejdet organiseret. December 1961 oprettede telestyrelserne i Danmark, Norge og Sverige den tekniske STSK (Skandinavisk Telesatellitkomité) og 1965 STSR (Skandinavisk Telesatellitråd). I 1967 indtrådte Finland, som hidtil havde medvirket ved observatør, hvorefter de to organer ombyttede ordet „Skandinavisk“ (S) i deres navn med „Nordisk“ (N). 1964 købte Danmark, Norge og Sverige i fællesskab 15 pct. af kapaciteten i den britiske jordstation Goonhilly Down. I januar 1968 besluttede NTSR at opføre en samnordisk jordstation ved Tanum i Vestsverige. Den beregnes færdigbygget 1971-72.

I Danmark oprettedes 1965 DANSPACE af virksomheder og institutioner med interesse på rumområdet.

Et forslag rejst af to svenske rådsmedlemmer redegjorde for den udvikling, som er i gang, og for det nordiske samarbejde, som allerede finder sted, og foreslog dette samarbejde udbygget, bl. a. ved nedsættelse af et nordisk samarbejdsudvalg for rumspørgsmål. Ligeså ønskede de udredet, hvilke forudsætninger der findes for at føre en fælles nordisk rumpolitik.

Af høringsmaterialet fremgik, hvilken praktisk betydning det har for landene ved samarbejde med de på dette felt mere fremskredne stater at få adgang til den mest moderne videnskabelige og teknologiske kunnen. Der var ligeledes enighed om, at fællesoptræden ville styrke Nordens indflydelse i de internationale organer, og om, at samarbejde mellem industrierne i Norden øgede disses muligheder for at blive leverandører til de store internationale rumprojekter. Derimod anså de „hørte“ de eksisterende former for organisation for tilfredsstillende og advarede mod overorganisation. Under indtryk af disse synspunkter ønskede Trafikudvalget ikke at anbefale forslagsstillerens tanke om et nordisk samarbejdsudvalg for rumspørgsmål. Heller ikke udredningen af forudsætningerne for en fælles rumpolitik ville man tilslutte sig. Derimod foreslog Trafikudvalget at henstille til regeringerne: 1) at optræde med fælles linje i det internationale rumsamarbejde og at skabe egnede former for en nordisk samordning på området; 2) at stå vagt om informationsfriheden i forbindelse med udviklingen af